

Un een ander vrouwe gheheeten grees De
se was een machtighe vrouwe ende hadde
enen sone diemen thessana noemde een groot hee
re Dese trach in eenen scijt daer hi verflagē wou
Nu was sijn moeder in grooten verlanghen als
dat si gherne eenighe tidinghe van hem vernomē
hadde Ende si hadde bi haer een flatteresse die tot
haer sprach Vrouwe en weest niet droeuich want
mijn heere v sone heeft veel gheuanghenen getre
ghen ende groote victorie ghehadt mits den welc
hen hi sijn saken bestellē moet ende oerdonerē eer
hi comen can. Met welken woerden si die goede
vrouwe verblide ende seyde haer anders nyet dā
dat si gherne hoorde gelijck noch veel flatteressen
en flatterders doen die hen heeren oft vrouwen
vā geenē saken en spreke dan die si gherne hooren
Maer doē de vrouwe vernā d; haer soē doot was
had si nalijck vā grote rouwe gestorue en was ve
ledroch dā of haer sodanige smeekēde wort n; ge
sept en ware geweest Daerō en eest niet goet sedā
nighe lieden omtrē hem hebbē want si geenē goe
de raet en geue noch ooch de waerh; n; en segghē
Maer si bedriegē hē heerscap gelijcker wijs als eē
gohelare die v gelijcke doet of eenē hoel eē scoō dinc
ware Wāt voer ogē louē si soige sake en achē rug
ge spottē si daer n; Maer mē sal sulcken liede n;
geloue wāt si iegelijchē radē en seggē igene dat si
gerne hoerē Maer mē sal de gene lief hebbē en be
minē die enē s; sake recht wt te kinē gheue en dat
beste daer i radē sond de waerheit te ver swighene

VAn een ander vrouwe gheheeten Grees.² Dese was een machtighe vrouwe ende hadde enen sone diemen Thessana noemde, een groot heere. Dese track in eenen strijt, daer hi verslagen wort. Nu was sijn moeder in grooten verlanghen als datsi gherne eenighe tidinghe van hem vernomen hadde. Ende si hadde bi haer een flatteresse, die tot hair sprack: “Vrouwe, en weest niet droevich, want mijn heere, u sone, heeft veel ghevanghenen gecreghen ende groote victorie ghehadt, mits den welcken hi sijn saken bestellen moet ende oerdoneren eer hi comen can.” Met welcken woerden si die goede vrouwe verblide ende seyde haer anders nyet dan dat si gherne hoorde, gelijk noch veel flatteressen ende flatteerders doen, die hen heeren oft vrouwen van geenen saken en spreken dan die si gherne hooren. Maer doen de vrouwe vernam dat haer soen doot was, had si nalijcx van groten rouwe gestorven ende was vele droever dan of haer sodanige smeeckende³ wort niet geseyt en ware geweest.

Daerom en eest niet goet sodanighen lieden omtrint hem hebben, want si geenen goeden raet en geven noch oock de waerheyt niet en segghen, mair si bedriegen hen heerscap gelijckerwijs als een gokelare die dergelijcke doet of eenen koel⁴ een soon dinc ware. Want voer ogen loven si somige saken, ende achter rugge spotten si daer met. Maer men sal sulcken lieden niet geloven, want si iegelijcken raden ende seggen tgene dat si gerne horen. Maer men sal de gene lief hebben ende beminnen, die enen sijn saken recht uut te kinnen gheven ende dat beste daer in raden sonder de waerheit te verswighene. [16v] Een flatteerdre es oock te ghelijcken bi enen dwasen medecijn de den loon te voren neemt eer hi des siecken crancheyt ghesien heeft.

---

1. [Eckrich] fol. 40c: .lxiiij. De greerie (Over mooiپرaterij)

2. [Furter 1513] fol. G2v: UOn einer ander frowen genant Grees / (een onjuiste vertaling, die door Vander Noot woordelijk overgenomen werd)

3. smeeckende wort: geslijm — [Furter 1513] fol. G2v: schmeichwort

4. koel: stuk steenkool — [Eckrich] fol. 40d: charbon (exemplarisch lelijk voor de middeleeuwse mens, voor wie alles wat licht en stralend was, goed en mooi was, en alles wat dof en donker was, slecht en lelijk was).

Een flatterde es doek te ghelijcken bi enen dwa
sen medecijn de den loon te voren neemt eer hi des
siecken cranchte ghesien heeft. Daer af ick v een
ghelijkenesse segghen wille van eenen hertoghe
van normandie Als dese hertoghe voer de stae vā
aguillon tract/vantri somighe ridders spaceren
de inden velde metten hantboghe schietende. Vā
welken ridders enen boghe nam ende bestont
oock te schieten Doen wasser daer drie oft vier die
sepden dat hi wel gheschoten hadde Ick en woude
niet sepden ander dat hi mi gheraect hadde al had
ick wel ghewapent gheweest Ende beghonden al
so sijn schieten te prisen Maer ten was anders nē
dan een sineechinghe/want hi qualijcker ghescho
ten hadde dan eenich van hen allen/ Daerom seg
ghick dat wonder es hoe de somighe teghen hen
heeren ende vrouwen pluymstrijcken ende sineec
ken ende hen doen te verstante dat si wijs sijn ende
ten es al niet dan bedroch

Ick wilde voch dat ghi gehoort hadt hoe sam
sons wijf dat secreet en die heimelijck; hairs
mans openbairde Want het ghebuerde op eē tijt
dat sampson somighen heydenen een gheraecte
ghaf op condicie waert dat si raden condon so sou
de hi hen dertich siden tabbaerts geuen/maer en
tonde si dat niet raden/so souden si hem dertich si
den tabbaerts geuen Als nu dat sijn vrouwe ver
nam sprach si so vele met hem dat hi hair de bedie
nessen des geraeils sepde Dwelck si terstont sijn
weder parien liet weten/ende maecte dat haer mā

Daer af ick u een ghelijkenesse segghen wille van eenen hertoghe van Normandien. Als dese hertoghe voer de stat van Aguilion track, vantti somighe ridderen spacerende² inden velde, metten hantboghe schietende. Van welcken rydders [hi]³ eenen boghe nam ende bestont oock te schieten. Doen wasser daer drie oft vier⁴ die seyden dat hi wel gheschoten hadde. “Ick en woude niet,” seyde dander,⁵ “dat hi mi gheraect hadde, al had ick wel ghewapent⁶ gheweest!” Ende beghonden also sijn schieten te prisen. Maer ten was anders niet dan een smeeckinghe, want hi qualijcker gheschoten hadde dan eenich van hen allen.

Daerom segghick dat wonder es hoe de somighe teghen hen heeren ende vrouwen pluymstrijcken ende smeecken ende hen doen te verstane datsi wijs sijn, ende ten es al niet dan bedroch.

---

1. [Eckrich] fol. 40d: .lxv. — .lxiiiij. werd overgeslagen door Marquart en dus ook door Vander Noot.

2. [Furter 1513] fol. G2v: fand er ettliche Ritter kurtzwilen / vnnd mit bogen zû einem hût schissen /

3. Ontbreekt in [Vander Noot 1515] — [Furter 1513] fol. G2v: Und als der hertzog zû jnen kam Nam er einen bogen

4. [Eckrich] fol. 41a: Et quant il eust trait il y avoit deux ou trois qui distrent — [Furter 1513] fol. G2v: Da worent zwen oder dry die sprachentt

5. [Eckrich] fol. 41a: “Sainte Marie,” dist un, “comme il a trait roidde.” “Ha,” fist l’autre, “Je ne vousisse pas estre armé, et il m’eut feru.” — [Furter 1513] fol. G2v: Sagten die andern ich wolte nitt das er mich troffen hette / Wie wol ich doch were gewopnet /

6. ghewapent: een beschermende wapenrusting hebben

Ick wilde oock dat ghi gehoort hadt hoe Samsons wijf dat secreet ende die heimelijcheyt hairs mans openbairde. Want het ghebuerde op een tijt dat Sampson somighen heydenen een gheraetsele² ghaf op condicie: waert datsi [dat]³ raden conden, so soude hi hen dertich siden tabbaerts geven. Maer en conde si dat niet raden, so souden si hem dertich siden tabbaerts geven.⁴ Als nu dat sijn vrouwe vernam, sprack si so vele met hem dat hi hair de bedienesse⁵ des geraetsels seyde. Dwelck si terstont sijnder weder pa[r]tien⁶ liet weten ende maecte dat haer man [m1r] de dertich siden tabbaerts verloos. Mits den welcken haer Sampson grootelijck wort hatende als hi dat vernam ende nam dertich heydenen ghevanghen die hem de tabbaerts af ghewonnen hadden, dwelck hi dede in versmadenesse sijns wijfs, want si vanden selven gheslechte der heidenen gheboren was.

Daerom sal een iegelijcke vrouwe dat secreet haers mans verborghen⁷ op dat si in sinen haet ende gramscap niet en come, want het es een groote verraderie als een man sijn wijf betrouwt, ende si dat selve uutbrinct ende openbaert.

---

1. [Eckrich] fol. 41a: .lxvj. De descouvrir le conseil de son seigneur

2. *Rechtters* 14, 12.

3. Ontbreekt in [Vander Noot 1515].

4. [Furter 1513] fol. G2v: ein retersch vff gebotten hatt / jm den zů entscheiden für .xxx. sydener ro^ccken /

5. bedienesse: betekenis

6. [Vander Noot 1515]: weder patien — [Furter 1513] fol. G3r: wider teyl

7. verborghen: Lees: verberghen [?] — [Furter 1513] fol. G3r: deßhalb ein yede frow die heimlichkeit jrs mans verschwigen sol /

de dertich siden tabbaerts verloos Mits de wel-
ken haer sampson grootelijck wort hatēde/als hi
dat vernam Ende nam dertich heydenen gheuā-
ghen die hem de tabbaerts af ghewonnen haddē
Owelck hi dede in vermadeneste sijn wifs/wā
si vanden seluen gheslechte der heidenen gheborē
was. Daerom sal een iegelijcke vrouwe d; secreet
haers mans verborghen/op dat si in sinē haet en
gramscap niet en come Want het es een groote v-
raderie/als een mā sijn wijf beirout ende si dat sel-
ue wtbrinct ende openbaert.

En ander exempel van eenen edelen mā die
sijn wijf versochte oft oock wel helen soude
als hi haer cenighe secrete dingen seyde/des hi tot
haer seyde Mij lieue hupsvrouwe/ich wil u een
seer secreet dinc te kinnē geue/maer ghi en moecht
dat niemant segghen. Si antwoerde bi hooghen
ghelooue dat si dat neimmermeer iemāde verma-
nen en soude Ich heb twee eperen ghelept/scide de
man Nu walt so late in den auont als hi haer die
seyde/dat se dien dach tot haer gheuadere iz comē
en mochte/maer des morgghens vroech ghinck si
tot haer/ende seyde Mij lieue gheuadere/ich sou-
de u gheerne een groot secreet segghen/maer ghi
en mocht dat niemande segghen. Owelck si haer
gheioefde Och lieue gheuadere seyde si/noit meer
der wondere/mijn man heeft drie eperen ghelept.
Heplighe maria/sprach die andere/hoe mach dat
si/dat es eē wōderliche sake. So haect als nu dees
m

En ander exempel van eenen edelen man die sijn wijf versochte ² oft si oock wel helen ³ soude als hi haer eenighe secrete dingen seyde. ⁴ Des hi tot haer seyde: “Mijn lieve huysvrouwe, ick wil u een seer secreet dinc te kinnen geven, maer ghi en moecht dat niemant segghen.” Si antwoerde bi hooghen gheloove ⁵ datsi dat nemmermeer iemande vermanen en soude. “Ick heb twee eyeren gheleyt,” ⁶ seide de man. Nu wast so late in den avont als hi haer dit seyde, datse dien dach tot haer ghevadere ⁷ niet comen en mochte. Maer des morghens vroech ghinck si tot haer ende seyde: “Mijn lieve ghevadere, ick soude u gheerne een groot secreet segghen, maer ghy en mo[e]cht ⁸ dat niemande segghen!” Dwelck si haer gheloefde. “Och, lieve ghevadere,” seyde si, “noit meerder wondere! Mijn man heeft drie eyeren gheleyt.” — “Heylighe Maria!”, sprack die andere, “hoe mach dat sijn? Dat es een wonderlicke sake.” So haest als nu dees [m1v] twe van malckandren ghesceiden waren, en mocht de ghene dier si dat al heymelijck geseyt hadde, dat niet helen ende seyde dat eender ander vrouwen, segghende: “Een sodanighen man heeft vier eyeren gheleyt.” Die selve seide dat voert eender vrouwen ende dat vijf eyeren waren. Ende quam also voert ende voert dat der eyeren twee en[de] vijftich worden, ⁹ als dat het heel lant van dyen wondere vervult wort, ende die edel man van veel lieden beclapt. Doen vergaderde de man veel van sinen vrienden,

---

1. [Eckrich] fol. 41b: .lxvij.

2. versochte: op de proef stelde

3. helen: geheimhouden

4. [Furter 1513] G3r: Als die jung vnnd syns willen noch nit wol bericht was.

5. bi hooghen gheloove: ‘onder ede’

6. gheleyt: gelegd

7. ghevadere: buurvrouw — [Eckrich] fol. 41b: Si li fut bien tart que le jour ne venoit pour l’aler dire a sa commere. Et quant vint que elle pot trouver sa voisine elle li dit — [Furter 1513] fol. G3r: gefatter

8. [Vander Noot 1515]: mocht

9. [Eckrich] fol. 41c: Et ainsi creut la chose d’une en autre tant que les deux eufs vindrent a cinq — [Furter 1513] fol. G3r: vnd kam also fu^r vnd für zû offnung das der eyger vß zweyen fünffe wurdenn / — ed. Anatole de Montaiglon, Parijs 1854: et ainsi creust la chose d’une en autre, que les ij. eufz vindrent à cent

in wiens teghewoerdicheyt hi sijnder huysvrouwen seyde: “Vrouwe, ghi hebt mijn secreet wel gheheelt, dat ick u seyde dat ick twee eyeren gheleit hadde. Ende, God heb lof, tghetal es zedert wel ghewassen, want het sijn twee en[de] vijftich¹⁰ eyeren gheworden. Daerom merck ick wel dat ghi wel helen cont, als ick u mijn secreet te kinnen gheve.” Van desen woerden was de vrouwe so seere verscricte ende beschaemt dat si hem niet een woert gheantwoerden en conde.

Daer om en sal nemmermeer goede vrouwe de secrete saken haers mans ontdecken.¹¹

---

10. [Eckrich] fol. 41c: car l'en dit que il en y a cinq. — [Furter 1513] fol. G3r: *vnd* sind fünffe dar vß worden / — ed. Anatole de Montaiglon, Parijs 1854: que les ij. eufz vindrent à cent

11. ontdecken: openbaren

twee van malckādren ghesceiden waren en mocht
 de ghene dier si dat al heymelijck gesept hadde. dz
 niet helen/ende seide dat eender ander vrouwen/
 segghende. Een sodanighen man heeft vier eperē
 ghelept Die selue seide dat voert eender vrouwen
 ende dat vijf eperē waren Ende quam also voert
 ende voert dat der eperen twee en vijftrich worden
 Als dat het heellanc van open wondere vervult
 wort/ende die edel man vā veel liedē beclapt. Doe
 vergaderde de man veel van sinen vriendē in wi
 ens teghewoerdicheyt hi sijnder hupsvrouwē se
 de Vrouwe ghi hebt mijn secreet wel gheheelt dat
 ick u seide dat ick twee eperen gheleit hadde, ende
 god heb lof tghetal es; edert wel ghewassen/wāc
 het sijn twee en vijftrich eperen gheworden Daer
 om merck ick wel dat ghi wel helen cont als ick u
 mijn secreet te kinnen gheue Van desen woerden
 was de vrouwe so seere verscric ende beschaemt/
 dat si hem niet een woert gheantwoerden en con
 de. Daer om en sal nemmermeer goede vrouwe
 de secreete saken haers mans ontdekken

Mijn lieue dochteren ick wilde wel dat ghi ooc
 gehoort hadt dat exēpele van dauids vrou
 we/conick sauls dochtre Conick dauid die een heyl
 lich mā was/god cñ die heylige kerck boucn al be
 minncñ/die was op enē feestdach diemē hiel voer
 der archē daer dz heilich hemelsbroot i lach dz linc
 voer vādē vāden hemel gesondē wort Doch de ta
 felē d tie gebodē cñ die roede daer n; moises de ro
 de; ce van een dede scrydē En o god te cre beclerde